

Administracinė byla Nr. II-6766-320/2020
Teisminio proceso Nr. 3-65-3-00238-2020-4
Procesinio sprendimo kategorijos: 20.2.3.2;
20.5.1; 51.4; 55.1.3

REGIONŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. gruodžio 31 d.
Panevėžys

Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmų teisėja Irena Varžinskienė teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos D. S. skundą atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Panevėžio pataisos namų ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas

n u s t a t ė :

pareiškėja D. S. (toliau - ir pareiškėja) skundu kreipėsi į teismą, ir teismo nutartimi (b. 1. 25-26) priimtame patikslintame skunde (toliau - skundas) (b. 1. 17-23) prašė priteisti iš Lietuvos valstybės 1000 Eur neturtinei žalai atlyginti.

Pareiškėja skunde (b. 1. 17-23) nurodė, kad ji atlieka bausmę Panevėžio pataisos namuose, priklauso paprastajai grupei. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau - ir BVK, ir Bausmių vykdymo kodeksas) pakeitimai. BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems apriboja leidžiamus turėti būtiniausius daiktus, ir draudžia turėti elektros prietaisus (elektrinius virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, USB laikmenas ir 1.1.). Pareiškėja teigė, jog Panevėžio pataisos namų administracija nurodė datą iki 2020 m. liepos 15 d., ir nurodė, kad ji negali atsisiųsti elektros prietaisų ir jais naudotis. Ji negali įsinešti į gyvenamąsias patalpas televizoriaus, radijo imtuvo, ausinukų. Tad ji neturi galimybės turėti virintą vandenį, pašildyti maistą, susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, žiniomis, žiūrėti laidas. Teigė, kad BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas iš elektros prietaisų paliko tik barzdaskutę. Jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvas, plaukų tiesintuvas, tad ji diskriminuojama pagal lytį. Priėmus BVK 73 straipsnio 3 punkto pakeitimus, visų grupių nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g. Jai apribota galimybė gauti perduodamų daiktų. Atimta galimybė gauti rašymo popieriaus, pašto ženklų, vokų. Viena pašto siunta, leidžiama per 6 mėn., neturi sverti daugiau nei 15 kg. Pareiškėja teigė, kad Lietuvoje yra keturi sezonai, o jai galima per pusę metų tik viena siunta. Neįmanoma 15 kg siunta kartą per 6 mėn. atsisiųsti drabužius keturiems sezonams. Tad ji negali įvykdyti vidaus tvarkos taisyklėse nustatyto reikalavimo atrodyti tinkamai. BVK 92 straipsnio I dalies 2 punktas apriboja leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų kiekius, leidžiamas pakuotes ir jų kiekius. Iš leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų pataisos namų administracija nuo 2019 m. panaikino galimybę įsigyti maisto papildus ir vitaminus, nors jie priskiriami maisto produktams. Nuo 2020 m. liepos 1 d. panaikino galimybę įsigyti maltą kavą,

arbatą, kakavą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas ir kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves, taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, arba užpilami karštu vandeniu. Pareiškėja teigė, kad šiuo Lietuvos Respublikos Seimo (toliau - Seimas) įstatymu buvo pažeistos laisvės atėmimo bausmę atliekančios asmens teisės, numatytos tarptautinėse sutartyse, Konstitucijoje ir įstatymuose, todėl ji patyrė neturtinę žalą, už kurią turi būti atsakinga Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. Pareiškėja teigė, kad pataisos įstaigos parduotuvėje sukeliama maisto produktų kaina, tiekiami nekokybiški ir nešvieži maisto produktai. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro (toliau - teisingumo ministras) 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo apribotas leidžiamų įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekis - nustatytas 2 kg apribojimas. Vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų, kitų būtinų elementų šaltinis, tad nustačius jų kiekį iki 2 kg, buvo apribotos galimybės rūpintis sveikata ir sveikai maitintis, tai sukėlė jai sveikatos sutrikimus. Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų taisyklių 18 priede nustatyti draudimai ir apribojimai pažeidžia žmogaus teises ir prasilenkia su protingumo, žmogiškumo principais, suvaržo jos teisę pasirinkti maisto racioną pagal savo fiziologinius poreikius, rūpintis sveikata, stiprinti imuninę sistemą. Pareiškėja nurodė, kad patirtą neturtinę žalą ji vertina po 1000 Eur už kiekvieną mėnesį; įstatymui įsigaliojus nuo 2020 m. birželio 20 d. iki skundo surašymo praėjo 1 mėnuo, todėl patirtą žalą ji vertina 1000 Eur suma.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujantys Panevėžio pataisos namai (toliau - ir atsakovės atstovas, ir atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai, ir Panevėžio pataisos namai, ir pataisos namai) atsiliepimu į skundą (b. 1. 41-53) į skundą nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja buvo priskirta paprastajai nuteistųjų grupei. Nurodė, kad sistemiškai aiškinant BVK 92 straipsnio (pakeisto nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, konstatuotina, jog 1 dalies 2 punktu paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisė turėti elektros prietaisus nėra įtvirtinta, nustatyta tik teisė turėti barzdaskutę. Įsigaliojus šiems BVK pakeitimams nuo 2020 m. birželio 20 d., paprastajai grupei priskirtos nuteistosios neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus. Įsigaliojus šiems BVK pakeitimams, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (toliau - ir Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės, ir Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, ir Taisyklės) nuostatos pakeistos nebuvo. Iki buvo priimtas teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275 dėl Taisyklių pakeitimo, pataisos namai vadovavosi senosiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui. Bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba grąžinti juos perdavusiems asmenims. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais. 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo minėtas teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-275, kuriuo pakeistas Taisyklių 21 punktas įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (ir pareiškėjai) teisę naudotis šiais elektros prietaisais: televizoriumi ir jo priedėliu antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; kišeniniu (nešiojamuoju) radijo imtuvu; barzdaskute; elektriniu virduliu; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Nuteistosioms buvo leista minėtus daiktus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis. Vertintina, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ir koku laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis konkrečiai pareiškėjai. Pareiškėja 2020 m. liepos mėn. į sandėlį jokių elektros prietaisų nėra padėjusi. Nebuvo gauta ir jos prašymų dėl asmeninių daiktų grąžinimo juos perdavusiems asmenims. Pareiškėja neturėjo skunde minimų plaukų džiovintuvo ir plaukų tiesintuvo, ir jai nebuvo apribotos galimybės jais naudotis. Vienintelis apskaitos kortelėje užfiksuotas pareiškėjos turimas daiktas - tai USB laikmena. USB laikmena nėra įvardinta 2020 m. Taisyklių 20.4 papunktyje, detalizuojančiame elektros prietaisus, todėl pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį. Pareiškėjos teisė naudotis USB laikmena apribota nebuvo. Tad pareiškėjai nebuvo apribota teisė naudotis turimais elektros prietaisais, nes jų nuo atvykimo į pataisos namus dienos neturėjo ir jais nesinaudojo. Nuteistosioms sudarytos galimybės žiūrėti televizorių (yra įrengti televizoriai) ir naudotis riboto interneto prieiga. Pareiškėja naudojami riboto interneto prieiga 2-3 kartus per savaitę. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusi BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto redakcija įtvirtino paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems teisę įsigyti ir turėti maisto produktus, išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti. Atsakovės atstovas rėmėsi literatūroje pateiktomis žodžių reikšmėmis: „terminis“ reiškia „šiluminis“, „apdoroti“ - „paveikti medžiagos ar gaminio ypatybes“, „terminis apdorojimas“ - metalų, jų lydinių ir kitų medžiagų struktūros ir savybių kryptingas keitimas jas įkaitinant iki tam tikros

temperatūros. Paaiškino, kad atsižvelgdami į minėtas teisės aktų nuostatas bei „terminio apdorojimo“ sąvokos aiškinimą, pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė įstaigos nuteistųjų parduotuvėje prekiauti maisto produktais, kuriuos būtina termiškai apdoroti: natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu; kruopomis, makaronais. Šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti. Laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai taip pat priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms įsigyti šiuos maisto produktus, kuriems reikalingas terminis apdorojimas: natūralią arbatą, kavą, kakavą - ne didesnėse nei 500 g pakuotėse; sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį. Atsakovės atstovas teigė, kad pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos pateiktą sąvoką maisto papildai yra maisto produktai. Maisto papildai nėra įtraukti į nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų sąrašą, todėl jais prekiauti pataisos namuose veikiančioje parduotuvėje neleidžiama. Nuteistųjų teisė įsigyti vitaminų įtvirtinta Taisyklių 20.5.15 papunktyje tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., teisingumo ministru priėmus minėtą įsakymą Nr. 1R-275 dėl Taisyklių pakeitimo. Pataisos namuose nebuvo užregistruota pareiškėjos prašymų dėl maisto papildų ir vitaminų įsigijimo. Apribojimas dėl nuteistiesiems galimo įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekio (ne daugiau kaip 2 kg) nėra susijęs su 2020 m. birželio ir rugpjūčio mėn. įsigaliojusiais BVK ir Taisyklių pakeitimais, jis buvo taikomas nuo pat 2018 m. spalio 20 d. Be to, nuteistosioms sudaryta galimybė apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę, tad tuo sudaryta galimybė įsigyti vaisių ir daržovių 4 kg per savaitę. Maitinimas pataisos namuose organizuojamas pagal teisės normas. Patikrinimo aktuose pažeidimų dėl maitinimo užfiksuota nebuvo. Pataisos namuose yra paskirtas asmuo už parduotuvėje parduodamų maisto produktų ir būtiniausių reikmenų ir kainų kontrolę, jis atlieka periodinę kontrolę, taip pat kontrolę reaguodamas į nuteistųjų nusiskundimus ir pastabas. Skundai aktualiu laikotarpiu atliekant parduotuvės tikrinimus pažeidimų dėl prekių asortimento ir kainų užfiksuota nebuvo. Teigė, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 73, 95 straipsniai) nebeįtvirtina paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų teisės gauti smulkiuosius paketus, Taisyklės išplečia nuteistajam galimų atsiųsti arba perduoti daiktų sąrašą - jame nurodyta, be kita ko, kad nuteistieji gali gauti spaudą pašto arba perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus. Be to, pataisos namai prenumeruoja periodinę spaudą, kuri nuteistosioms prieinama įstaigos bibliotekose. Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas (BVK 95 straipsnis) nesumažina pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto ar perduodamame siuntinyje, kadangi siuntinių periodiškumas išliko tas pats, be to, padidintas pašto siuntinio svoris. Be to, pagal teisės normas, drabužiai ir avalynė išduodami nemokiems nuteistiesiems, esant jų rašytiniam prašymui. Pareiškėja 2020 metais neteikė prašymų dėl aprūpinimo drabužiais ir avalyne. Dėl prašomos priteisti neturtinės žalos atsakovės atstovas atsiliepime teigė, kad Panevėžio pataisos namai veikė teisėtai, t. y. tinkamai taikė teisės aktų normas, todėl nėra viešosios atsakomybės sąlygos - valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo). Be to, pareiškėja nepateikė jokių įrodymų žalai pagrįsti. Pareiškėja skundą grindė abstrakčiais teiginiais, nenurodė, kuo grindžiamas žalos dydis ir kaip jis apskaičiuotas.

Atsakovei Lietuvos valstybei atstovaujanti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau - ir atsakovės atstovė, ir atsakovės atstovė Teisingumo ministerija, ir Teisingumo ministerija) atsiliepimu į skundą (b. 1. 33-36) į skundą nesutiko su skundu ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodė, be kita ko, kad iš pareiškėjos skundo matyti, jog pareiškėja žalą kildina iš BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto pakeitimų, ir iš teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymo Nr. 1R-25 „Dėl Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“. Šis teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-25 yra teisėtas ir galiojantis, todėl ir pareiškėjos teisių ribojimai yra teisėti. Teisingumo ministras, priimdamas šį įsakymą, veikė Teisingumo ministerijai priskirtų kompetencijų ribose. Šis įsakymas yra norminis administracinis aktas, kuris gali būti pripažintas neteisėtu tik Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau - ir ABTĮ) nustatyta tvarka. Atsakovės atstovė teigė, kad valstybės institucijos ar pareigūnai neatliko jokių neteisėtų veiksmų, taip pat ir pareiškėja neįrodė jai padarytos žalos fakto, todėl pareiškėjos skundas atmestinas.

Skundas tenkinamas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėja prašo priteisti 1000 Eur neturtinės žalos atlyginimą už vieno mėnesio laikotarpį nuo BVK pakeitimų įsigaliojimo 2020 m. birželio 20 d. iki jos skundo parašymo (b. 1. 20).

Pareiškėjos pradinis skundas yra parašytas 2020 m. liepos 15 d. (b. 1. 1). Remiantis bylos duomenimis (b. 1. 42, 54, 55, 57), nustatyta, kad pareiškėja skunde nurodytu vieno mėnesio laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 20 d. iki skundo datos, t. y. iki 2020 m. liepos 15 d., buvo kalinama Panevėžio pataisos

namuose. Todėl teismas nustato, kad byloje nagrinėjamas ginčas dėl neturtinės žalos atlyginimo už 2020 m. birželio 20 d. - 2020 m. liepos 15 d. laikotarpį (toliau - ir ginčo laikotarpis).

Pareiškėja ginčo laikotarpiu buvo priskirta paprastajai grupei (b. 1. 42, 54-55, 57).

Ginčo dėl neturtinės žalos atlyginimo teisiniams santykiams taikomos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - CK) 6.271 straipsnio nuostatos. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad žala, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje teisės normoje įtvirtinta viešoji civilinė atsakomybė, kurios specifika yra ta, kad civilinės atsakomybės subjektas yra ne privatus, bet viešasis asmuo - valstybė. Atsakomybės subjekto ypatumai lemia tam tikrus šios civilinės atsakomybės taikymo ypatumus. Vienas iš jų yra tai, kad šio delikto padarymas suponuoja griežtą civilinę atsakomybę, tai yra, civilinę atsakomybę be kaltės, CK 6.271 straipsnyje nustatyti viešajai atsakomybei atsirasti pažeidėjo kaltės sąlyga nėra būtina. Tai reiškia, kad viešajai atsakomybei nustatyti pakanka trijų civilinės atsakomybės sąlygų buvimo: valdžios institucijos (jų tarnautojų, pareigūnų) atliktų neteisėtų veiksmų (CK 6.246 straipsnis), asmens patirtos žalos (CK 6.249 straipsnis), neteisėtus veiksmus bei padarytą žalą siejančio priežastinio ryšio (CK 6.247 straipsnis). Nenustačius bent vienos iš minimų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal CK 6.271 straipsnį nekyla turtinė prievolė atlyginti žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2205-575/2017; 2017 m. rugpjūčio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1980-520/2017).

Pareiškėja skunde nurodė, kad 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK pakeitimai; BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas paprastajai grupei priklausantiems nuteistiesiems draudžia turėti elektros prietaisus (elektrinius virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, USB laikmenas ir t. t.); teigė, jog pataisos namų administracija nurodė datą iki 2020 m. liepos 15 d., ir nurodė, kad ji negali atsisiųsti elektros prietaisų ir jais naudotis; ji negali įsinešti į gyvenamąsias patalpas televizoriaus, radijo imtuvo, ausinukų, tad neturi galimybės gauti virintą vandenį, pasišildyti maistą, susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, žiūrėti laidas; pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punktą iš elektros prietaisų galima naudotis tik barzdaskute; jai, moteriai, nesuteikta alternatyva, pvz., plaukų džiovintuvus, plaukų tiesintuvus (b. 1. 18); teigė, kad nuo 2020 m. liepos 1 d. buvo panaikinta galimybė maltą kavą, arbatą, kakavą ir visus produktus, kurie yra termiškai apdorojami (makaronus, ryžius, grikius, avižas ir kitas grūdines kultūras, šaldytas daržoves, taip pat praktiškai visus produktus, kurie yra šildomi mikrobangų krosnelėje ar dujomis, arba užpilami karštu vandeniu) (b. 1. 19).

Nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojo BVK 92 straipsnio pakeitimai, priimti BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023. Įsigaliojus jiems, BVK 92 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad: nuteistieji turi teisę turėti šiuos asmeninius daiktus: 1) lengvajai grupei priskirti nuteistieji, taip pat atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantys nuteistieji - maisto produktus, laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, higienos ir kanceliarijos reikmenis, elektros prietaisus ir kitus daiktus; 2) paprastajai grupei priskirti nuteistieji - maisto produktus (išskyrus maisto produktus, kuriuos prieš vartojimą būtina termiškai apdoroti), laikraščius, žurnalus, knygas, drabužius, avalynę, patalynę (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), laikrodžius, pagamintus ne iš brangiųjų metalų, barzdaskutę, higienos ir kanceliarijos reikmenis ir kitus daiktus; 3) drausmės grupei priskirti nuteistieji - šviežius vaisius ir daržoves, drabužius, avalynę, higienos ir kanceliarijos reikmenis. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse; atviroje kolonijoje ir pusiaukelės namuose bausmę atliekantiems nuteistiesiems pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas gali leisti turėti ir kitų asmeninių daiktų, jei tai sudarytų sąlygas vykdyti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją, gerintų jų sveikatą ir gerovę. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad asmeninius daiktus nuteistieji įsigyja įgyvendindami šio kodekso 93, 95 ir 97 straipsniuose nustatytas teises (t. y. teisę prenumeruoti laikraščius ir žurnalus, teisę gauti perduodamų daiktų, teisę nusipirkti asmeninių daiktų).

BVK pakeitimo įstatymo (2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023) 49 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, teisingumo ministras ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau - Kalėjimų departamentas) direktorius iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Tuo laikotarpiu, kai įsigaliojo minėtas BVK 92 straipsnio pakeitimas, teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintų Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių (jų redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 21 d.) 21 punkte buvo nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.4.1-20.4.7 papunkčiuose buvo išvardinti tokie elektros prietaisai: televizorius ir jo priedėlis antžeminei televizijai, jeigu šis priedėlis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.; nešiojamasis kompiuteris (nurodyta, kad vietoje nešiojamojo kompiuterio leidžiama turėti stacionarųjį kompiuterį, jeigu jis įsigytas iki 2016 m. balandžio 1 d.); kišeninis (nešiojamasis) radijo imtuvas arba MP3 grotuvas; barzdaskutė; plaukų džiovintuvas; elektrinis virdulys; LED skaitymo lempa (maitinama elementais). Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17 papunkčiuose buvo išvardinti tokie maisto produktai: vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg; duonos gaminiai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; pieno produktai (išskyrus saldintą sutirštintą pieną) - ne didesnė nei 500 ml)/g pakuotėse; termiškai apdoroti, rūkyti, sūdyti mėsos gaminiai (žuvies) - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; chalva, šokoladas, šokoladiniai saldainiai, riešutai - ne daugiau kaip 500 g pakuotėse; aliejus, margarinas - ne didesnė nei 500 ml/g pakuotėse; natūrali arbata, kava, kakava - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; sultys, gaivieji gėrimai, mineralinis vanduo - ne didesnė nei 1000 ml pakuotėse; prieskoniai, sintetiniai šaldikliai; sausi dribsniai, sausos sriubos, sausi antrieji patiekalai, sausas sultinys - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kruopos, makaronai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse; kečupas, pomidorų padažas, sojų padažas, majonezas, garstyčios, krienai - ne didesnė nei 200 ml gamintojo pakuotėse; sausainiai, vafLIAI ir meduoliai - ne didesnė nei 500 g pakuotėse ir ne daugiau kaip po vieną pakuotę.

Atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimu atsiliepiame, įsigaliojus BVK 92 straipsnio pakeitimui, paprastajai grupei priskirti nuteistieji neteko teisės pataisos įstaigoje turėti elektros prietaisus; iki buvo priimtas įgyvendinamasis teisės aktas - teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymas Nr. 1R-275, pataisos namai vadovavosi senesiomis Taisyklių nuostatomis tiek, kiek jos neprieštaravo nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiam BVK reglamentavimui (b. 1. 43). Iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepiame nustatyta, kad bausmę atliekančios nuteistosios buvo paprašytos iki 2020 m. liepos 15 d. turimus elektros prietaisus pasidėti į daiktų sandėlį arba gražinti juos perdavusiems asmenims (b. 1. 43). Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepiame taip pat nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai, atsižvelgdami į BVK 92 straipsnio pakeitimus, į BVK 73 ir 74 straipsnių pakeitimus (73 ir 74 straipsnių pakeitimai neįtvirtino paprastajai grupei priskirtoms nuteistosioms teisės naudotis maisto ruošimo patalpomis), ir į literatūroje nurodomą „terminio apdoravimo“ sąvokos aiškinimą, nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti šiais maisto produktais (kuriuos, atsakovės atstovo teigimu, kuriuos būtina termiškai apdoroti): natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais; šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti (b. 1. 43, 46).

Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojo Taisyklių 21 punkto ir kitų punktų pakeitimai, priimti teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275. Įsigaliojus jiems, Taisyklių 21 punkte pakoreguotas paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą) leidžiamų įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti asmeninių daiktų sąrašas. Šie pakeitimai įsigaliojo jau po ginčo laikotarpio, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktualūs.

Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepiame matyti, kad laukdami įstatymo įgyvendinamojo teisės akto priėmimo, pataisos namai priėmė sprendimą nuo 2020 m. liepos 16 d. iki 2020 m. rugpjūčio 31 d. leisti nuteistosioms naudotis asmeniniais virduliais bei įsigyti atsiliepiame išvardintus maisto produktus, o nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. įsigaliojus teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymui Nr. 1R-275, nuteistosioms buvo leista Taisyklių 21 punkte išvardintus elektros prietaisus pasiimti iš sandėlio ir jais naudotis (b. 1. 43, 46). Šios aplinkybės nepriskirtinos ginčo laikotarpiui, todėl nagrinėjamai bylai nėra aktualios ir neanalizuotinos.

Nagrinėjamu atveju svarbu, kokiais asmeniniais elektros prietaisais ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis būtent pareiškėjai.

Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja 2020 m. liepos mėn. į sandėlį jokių elektros prietaisų nėra padėjusi, nebuvo gauta ir jos prašymų dėl asmeninių daiktų grąžinimo juos perdavusiems asmenims (b. 1. 44). Teismas, susipažinęs su atsakovės atstovo pateikta į bylą medžiaga, taip pat nenustatė, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu padėjo į sandėlį kokius nors elektros prietaisus, kad ji prašė juos grąžinti juos perdavusiems asmenims. Pareiškėja skunde nors ir išvardino draudžiamus turėti elektros prietaisus - elektrinius virdulius, plaukų džiovintuvus, televizorius, radijo imtuvus, elektroninius laikrodžius, plaukų tiesintuvą (b. 1. 18), tačiau nenurodė, kad ji turėjo kurį nors iš minėtų elektros prietaisų.

Pareiškėja ginčo laikotarpiu būtų galėjusi pasišildyti vandenį elektriniu virduliu, jeigu būtų turėjusi šį elektros prietaisą, nes, kaip jau rašyta, elektriniais virduliais nuteistosioms buvo leista naudotis (b. 1. 43) - nebuvo paprašyta juos padėti į sandėlį. Byloje nėra duomenų, ar pareiškėja ginčo laikotarpiu elektrinį virdulį turėjo, ir nėra duomenų, kad ji šį daiktą būtų padėjusi į sandėlį, ar grąžinusi jį perdavusiam asmeniui. Pareiškėja skunde neteigė ir to, kad jai nebuvo leista naudotis turimu elektriniu virduliu - pareiškėja tik abstrakčiai teigė, kad pagal teisės normą yra draudžiama turėti elektrinį virdulį (b. 1. 18). Todėl nėra pagrindo teigti, kad pareiškėjai buvo atimta teisė elektriniu virduliu pasišildyti vandenį, ir atmetamas pareiškėjos skundo argumentas, kad ji neturėjo galimybės turėti virintą vandenį (b. 1. 18).

Pareiškėja, skunde teigdama, kad jai buvo draudžiama atsisiųsti elektros prietaisus ir jais naudotis, kad ji negalėjo įsinešti į gyvenamąsias patalpas televizoriaus, radijo imtuvo, ausinukų ir kitų elektros prietaisų (b. 1. 18), nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada ji norėjo įsinešti ar atsisiųsti jos nurodytus daiktus, tačiau pataisos namų administracija jai to neleido. Todėl nėra pagrindo teigti, kad pareiškėjos teisės buvo pažeistos.

Nustatęs byloje šias faktines aplinkybes, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo teigti, jog pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo atimta teisė naudotis koku nors asmeniniu elektros prietaisu.

Atsakovės atstovo paaiškinimu atsiliepime, nuteistosioms, taigi ir pareiškėjai, sudarytos galimybės žiūrėti televizorių. I gyvenamojo korpuso III aukšte, kuriame gyvena pareiškėja, įrengti du televizoriai - gyvenamojo aukšto koridoriuje ir poilsio kambaryje (b. 1. 44). Teismas, nagrinėdamas bylą, nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo pasižiūrėti televizijos laidas prie minėtų televizorių. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę pasižiūrėti televizijos laidas prie minėtų televizorių koridoriuje arba poilsio kambaryje.

Iš atsakovės atstovo paaiškinimų atsiliepime (b. 1. 44), Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-33 patvirtinto Nuteistųjų (suimtųjų) naudojimosi riboto interneto prieiga aprašo (b. 1. 88-92) matyti, kad Panevėžio pataisos namuose nuteistosioms sudaryta galimybė naudotis riboto interneto prieiga ne rečiau kaip kartą per 15 darbo dienų (b. 1. 90). Bylos duomenimis, pareiškėja ginčo laikotarpiu pasinaudojo riboto interneto prieiga 13 kartų, t. y. dažniau nei numato šis aprašas (b. 1. 45, 59-63). Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti ne tik per televiziją, bet ir per internetą.

Atsakovės atstovas paaiškino, kad pataisos namai nuolat prumeruoja periodinius leidinius (laikraščius, žurnalus), kurie yra prieinami nuteistosioms įstaigoje veikiančiose bibliotekose (b. 1. 44, 48). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad ji negalėjo paskaityti periodinių leidinių bibliotekoje. Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja informaciją ginčo laikotarpiu turėjo galimybę gauti taip pat ir skaitydama periodinius leidinius pataisos įstaigos bibliotekoje.

Remdamasis tuo, kas buvo nurodyta dėl galimybės pasižiūrėti televizorių, pasinaudoti riboto interneto prieiga, paskaityti periodinius leidinius, teismas sprendžia, kad pareiškėjos skundo argumentai, jog ji neturi galimybės susipažinti su svarbiausiomis naujienomis, aktualiausiomis žiniomis, žiūrėti laidas (b. 1. 18), yra nepagrįsti.

USB laikmena, t. y. laikmena yra laikmena informacijai patalpinti, naudojama prijungti prie kompiuterio (kurį pareiškėja skunde (b. 1. 18) įvardino kaip draudžiamą turėti daiktą) nei pagal BVK 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto (įsigaliojusio nuo 2020 m. birželio 20 d.) nuostatas, nei pagal Taisyklių 21 punkto nuostatas nėra priskiriama elektros prietaisams. Informacijos laikmenos minimos Taisyklių 20.5.13 papunktyje taip kitų daiktų ir reikmenų, priskiriamų leidžiamiems įsigyti ir turėti daiktams. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad dėl šios priežasties (jog USB laikmenos priskiriamos leidžiamiems turėti daiktams) pataisos namai nekėlė reikalavimo turimas asmenines USB laikmenas atiduoti į sandėlį, nuteistosioms buvo

palikta teisė jas turėti ir jomis naudotis (b. 1. 44). Teismas nenustatė pagrindo abejoti šiais atsakovės atstovo nurodytais duomenimis. Be to, ir pareiškėja skunde nenurodė, kad išjos buvo paimta USB laikmena, kurią ji turėjo (apskaitos kortelėje (b. 1. 58) yra įrašas, kad pareiškėjai 2020 m. gegužės 28 d., t. y. iki ginčo laikotarpio, buvo įteikta laikmena „Kingston“). Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu turėjo galimybę naudotis šia asmenine USB laikmena.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus dėl to, kad pareiškėjai buvo atimta teisė naudotis asmeniniu elektros prietaisu. Teismas atmeta kaip nepagrįstus pareiškėjos skundo argumentus, susijusius su atimta teise naudotis elektros prietaisais ir USB laikmena.

Kaip jau rašyta, iš atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų paaiškinimų atsiliepime nustatyta, kad Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė pataisos įstaigos parduotuvėje prekiauti natūralia arbata, kava, kakava; sausomis sriubomis, sausais antraisiais patiekalais, sausu sultiniu, kruopomis, makaronais (šie produktai iš nuteistųjų paimti nebuvo, joms buvo leista pabaigti juos suvartoti) (b. 1. 43, 46).

Teismas sprendžia, kad kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., kadangi BVK 92 straipsnio (redakcijos, įsigaliojusios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje yra nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse, t. y. BVK nukreipia į Taisykles. Taisyklės (redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d.) įtvirtino pareiškėjos teisę įsigyti ir turėti natūralią arbatą, kavą, kakavą (21 punktas, 20.1.7 papunktis); sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį (21 punktas, 20.1.10 papunktis); kruopas, makaronus (21 punktas, 20.1.11 papunktis). Tačiau pareiškėjos atstovas Panevėžio pataisos namai nuo 2020 m. birželio 29 d. uždraudė prekiauti pataisos įstaigos parduotuvėje išvardintais maisto produktais (b. 1. 46), dėl to pareiškėja nuo šios datos negalėjo jų įsigyti. Kadangi kol Taisyklės nebuvo pakeistos teisingumo ministro 2020 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. 1R-275, atsakovės atstovas turėjo vadovautis Taisyklių redakcija, galiojusia nuo 2020 m. sausio 21 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., darytina išvada, kad pareiškėjai neteisėtai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 15 d. Todėl yra pagrindas konstatuoti vieną iš valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų - atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų neteisėtus veiksmus (CK 6.246 straipsnis).

Pareiškėja skunde tarp uždraustų įsigyti maisto produktų nurodė ir šaldytas daržoves (b. 1. 19), tačiau atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime tarp uždraustų įsigyti maisto produktų šaldytų daržovių neįvardino (b. 1. 46). Vaisiai ir daržovės (švieži, šaldyti, konservuoti) - ne daugiau kaip 2 kg pagal Taisyklių 21 punktą (redakciją, galiojusią nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu) priskirtini maisto produktams, kuriuos pareiškėjai leidžiama įsigyti ir turėti. Be to, ir pati pareiškėja skunde teigė, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti 2 kg vaisių ir daržovių (b. 1. 19). Todėl teismas sprendžia, kad pareiškėjai ginčo laikotarpiu nebuvo uždrausta pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti šaldytas daržoves.

Pareiškėja skunde nurodė, kad priėmus BVK 73 straipsnio pakeitimus, nuteistiesiems nebeleidžiami smulkieji paketai iki 2 kg, leidžiami tik laiškai iki 20 g; jai apribota galimybė gauti perduodamų daiktų; atimta galimybė gauti rašymo popieriaus, pašto ženklų, vokų; teigė, kad neįmanoma 15 kg siunta kartą per 6 mėn. atsisiųsti drabužius keturiems sezonams, tad ji negali įvykdyti vidaus tvarkos taisyklėse nustatyto reikalavimo atrodyti tinkamai (b. 1. 18).

BVK 73 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2016 m. balandžio 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 3 punktas nustatė, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat gauti smulkiųjų paketų. BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 4 dalis nustatė, be kita ko, kad smulkiųjų paketų su spauda priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnis buvo pakeistas, ir nuo minėtos datos BVK 73 straipsnio 3 punktas nustato, kad paprastajai grupei priskirti nuteistieji turi teisę gauti ir siųsti neribotą kiekį laiškų, taip pat šio kodekso 95 straipsnyje nustatyto periodiškumu gauti perduodamų daiktų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. taip pat buvo pakeistas BVK 95 straipsnis, ir nuo minėtos datos šiame straipsnyje nebėra nurodyta, kad nuteistiesiems gali būti perduodami smulkieji paketai su spauda,

tačiau šio straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad perduodamų daiktų priėmimo ir įteikimo nuteistiesiems tvarka nustatyta Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. Taisyklių 29 punktą nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Iš nurodytų teisės normų matyti, kad nors nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 73 straipsnio 3 punktas, 95 straipsnio 4 dalis nebenumato pareiškėjos teisės gauti smulkiuosius paketus su spauda, BVK 95 straipsnio 4 dalis nukreipia į Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisykles, o minėtų Taisyklių 29 punktą (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 22 d.) pareiškėjai leidžia gauti jos nurodytus vokus, pašto ženklus, rašymo popierių pašto arba perduodame siuntinyje arba per pasimatymą. Pagal BVK 95 straipsnio 1 dalį, 73 straipsnio 2 punktą (šių straipsnių redakcijų, galiojančių nuo 2020 m. birželio 20 d.) pareiškėja turi teisę gauti perduodamų daiktų vieną kartą per šešis mėnesius, gauti vieną ilgalaikį ir vieną trumpalaikį pasimatymą per du mėnesius. Tad pareiškėja šiais būdais nuo 2020 m. birželio 20 d. gali gauti vokus, pašto ženklus, rašymo popierių. Pareiškėja skunde neteigė, kad Panevėžio pataisos namų administracija jai neleido šiais būdais minėtų daiktų gauti, nenurodė jokių konkrečių atvejų ir aplinkybių, tik abstrakčiai teigė, kad pasikeitus teisiniam reglamentavimui, jai buvo apribota galimybė gauti perduodamų daiktų, atimta galimybė gauti rašymo popieriaus, pašto ženklų, vokų (b. 1. 18).

Pagal Taisyklių 18 punktą nuteistieji pataisos įstaigoje privalo nuo atsikėlimo ikiėjimo miegoti būti tvarkingai apsirengę viršutiniais drabužiais pagal pataisos įstaigos direktoriaus nustatytą tvarką. Panevėžio pataisos namų direktoriaus 2020 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 5-47 patvirtintos Nuteistųjų ir suimtųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmę Panevėžio pataisos namuose, drabužių nešiojimo tvarkos (b. 1. 110-111) 1.2 papunktyje nurodyta, kad nuteistosios ir suimtosios privalo drabužius nešioti pagal sezoną (b. 1. 111). Taigi, pareiškėja, kaip ji ir teigė skunde (b. 1. 18), pataisos įstaigoje privalo drabužius nešioti pagal sezoną.

BVK 95 straipsnio (redakcijos, galiojusios nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. birželio 20 d.) 1 dalis nustatė, kad nuteistiesiems leidžiama per šešis mėnesius gauti vieną pašto arba perduodamą drabužių, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynės siuntinį; to paties straipsnio 2 dalis nustatė, kad vienas pašto siuntinys neturi sverti daugiau kaip dešimt kilogramų, o perduodamas siuntinys - daugiau kaip penkiolika kilogramų. Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 95 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir nuo 2020 m. birželio 20 d. šio straipsnio 1 dalis nustato, kad nuteistieji turi teisę vieną kartą per šešis mėnesius gauti perduodamų daiktų; 2 dalis nustato, be kita ko, kad nuteistajam gali būti atsiunčiami arba perduodami drabužiai, patalynė (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), avalynė (ir kiti šioje straipsnio dalyje išvardinti daiktai). Taisyklių 29 punktą nustato, kad drabužių, avalynės, patalynės (išskyrus antklodę, čiužinį ir pagalvę), akinius, akinių dėklą, informacijos laikmenų, laikrodžių, telefono kortelę, spaudos, vokų, pašto ženklų, rašymo popieriaus ir medicinos priemonių nuteistieji (išskyrus atliekantiems Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nuobaudą) ir suimtieji taip pat gali gauti pašto ar perduodamu siuntiniu arba per pasimatymus.

Iš aptarto teisinio reglamentavimo matyti, kad nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojęs teisinis reglamentavimas nesumažino pareiškėjos galimybės gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, kadangi tiek iki minėtos datos, tiek po jos pareiškėja turi teisę gauti drabužius ir avalynę pašto arba perduodame siuntinyje, turi teisę gauti siuntinį vieną kartą per 6 mėn. (t. y. periodiškumas išliko toks pats), turi teisę gauti perduodamą siuntinį iki 15 kg (t. y. šio siuntinio leistinas svoris išliko toks pat); be to, nuo 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiame teisiniame reglamentavime buvo padidintas leistinas gauti pašto siuntos svoris iki 15 kg (iki tol buvo 10 kg).

Pareiškėja skunde nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada pataisos namuose jai nebuvo leista gauti drabužius, avalynę pašto arba perduodame siuntinyje.

Teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IR-139 patvirtintas Laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų materialinio buitinio aprūpinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) nustato, be kita ko, nuteistųjų, atliekančių terminuoto laisvės atėmimo ir iki gyvos galvos bausmės, aprūpinimo drabužiais, avalyne, patalyne ir higienos reikmenimis tvarką ir normas. Pagal Aprašo 2, 5, 6, 13 punktų, 1 priedo (jų redakcijų, galiojusių nuo 2017 m. sausio 1 d. iki ginčo laikotarpio pabaigos) nuostatas pareiškėja, jeigu neturėjo nuosavų drabužių ir(ar) avalynės pagal sezoną, buvo nemoki ir pateikė rašytinį prašymą pataisos įstaigos administracijai, turėjo teisę gauti drabužius ir avalynę, tinkamus dėvėti pagal sezoną, iš pataisos

įstaigos administracijos. Atsakovės atstovas atsiliepime paaiškino, kad pareiškėja 2020 metais Panevėžio pataisos namų direktoriui nėra teikusi prašymų dėl jos aprūpinimo drabužiais ir avalyne (b. 1. 49). Bylos medžiagoje tokių duomenų taip pat nėra. Pareiškėja taip pat neteigė, kad ji pataisos įstaigos administracijai buvo pateikusi rašytinį prašymą aprūpinti ją drabužiais ir avalyne. Todėl darytina išvada, kad pareiškėja neatitiko Aprašo 2, 5, 13 punktų sąlygų, tad pataisos įstaigos administracija neturėjo pareigos aprūpinti ją drabužiais ir avalyne pagal sezoną.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus. Teismas atmeta kaip nepagrįstus šiuos pareiškėjos skundo argumentus dėl galimybės gauti perduodamus ir atsiunčiamus daiktus.

Pareiškėja skunde nurodė, kad teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 buvo apribotas leidžiamų įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių kiekis - buvo nustatytas 2 kg apribojimas; vaisiai ir daržovės yra vitaminų, mineralų ir kitų būtinausių elementų šaltinis, tad nustačius jų kiekį iki 2 kg, buvo apribotos galimybės rūpintis sveikata ir sveikai maitintis (b. 1. 19).

Nuteistiesiems leidžiamas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis buvo sumažintas iki 2 kg nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių (galiojusių iki 2020 m. sausio 21 d.) 18 priedas.

Nuo 2020 m. birželio 20 d. BVK 92 straipsnis buvo pakeistas BVK pakeitimo įstatymu 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, ir šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse.

Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25 patvirtintos Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklės įsigaliojo nuo 2020 m. sausio 22 d., t. y. dar iki ginčo laikotarpio. Taisyklių 21 punktą (ir jo redakcija, galiojusi nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu, ir redakcija, galiojanti nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.1.1 papunktyje ir kituose išvardintuose papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Taisyklių 20.1.1 papunktyje (ir jo redakcijoje, galiojusioje nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., ir galiojančioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d.) nurodyta, kad minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaisių ir daržovių (šviežių, šaldytų, konservuotų) ne daugiau kaip 2 kg.

Tad ginčo laikotarpiu pareiškėjai pagal BVK 92 straipsnio 4 dalį, Taisyklių 21 punktą, 20.1.1 papunktį leistinas įsigyti vaisių ir daržovių kiekis visą laiką buvo 2 kg. Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas su 2020 m. birželio 20 d. įsigaliojusiais BVK pakeitimais. Tai nurodė ir atsakovės atstovas atsiliepime (b. 1. 27). Pareiškėjos minimas vaisių ir daržovių kiekio sumažinimas iki 2 kg nėra siejamas ir su Taisyklių įsigaliojimu, nes, kaip jau rašyta, tuo metu, kai buvo nustatyta vaisių ir daržovių kiekio apribojimas (iki 2 kg), galiojo senosios Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194.

Nuo 2020 m. sausio 22 d. įsigaliojusių Taisyklių 35 punktą nustato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Bylos duomenimis, Panevėžio pataisos namų direktorius 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-95 (b. 1. 101-102) (kuris galiojo ginčo laikotarpiu, b. 1. 99), nustatė nuteistųjų apsipirkimo parduotuvėje grafiką, pagal kurį pareiškėjai (kuri gyveno I gyvenamojo korpuso III aukšte, b. 1. 44) buvo skirtas laikas apsipirkti parduotuvėje du kartus per savaitę. Tad pareiškėjai ginčo laikotarpiu buvo sudarytos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje dvigubai dažniau nei numatė Taisyklės. Teismas sprendžia, kad pareiškėja, apsipirkdama parduotuvėje, turėjo galimybę įsigyti taip pat ir vaisių, daržovių. Pareiškėja neteigė, jog parduotuvėje nėra šių prekių. Taigi, pareiškėja turėjo galimybę įsigyti vaisių ir daržovių iki 4 kg (2 kartus per savaitę po 2 kg).

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus. Pareiškėjos skundo argumentai dėl vaisių ir daržovių kiekio apribojimo atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde nurodė, kad iš leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų Panevėžio pataisos namų administracija nuo 2019 m. panaikino galimybę įsigyti maisto papildus ir vitaminus, nors jie priskiriami maisto produktams (b. 1. 19).

Maisto papildai buvo išbraukti iš Nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašo nuo 2018 m. spalio 20 d., kai buvo pakeistas teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių 18 priedas (iki 2018 m. spalio 20 d. maisto papildai minėtame sąraše buvo). Tad maisto papildai iš Nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašo buvo išbraukti dar iki pareiškėjos nurodyto laikotarpio nuo 2020 m. birželio 20 d., už kurį ji prašo priteisti neturtinę žalą, ir jų išbraukimas nėra siejamas su pareiškėjos skunde minimais BVK pakeitimais.

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad maisto papildais nėra prekiaujama dėl to, kad jie nėra įtraukti į Taisyklėse pateiktą nuteistiesiems leidžiamų įsigyti maisto produktų sąrašą. Paaiškino, kad pataisos namuose nebuvo užregistruota pareiškėjos prašymų dėl maisto papildų ar vitaminų įsigijimo (b. l. 47).

BVK 92 straipsnio (redakcijos, galiojančios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 2 dalyje nurodyta, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų turėti asmeninių daiktų sąrašai nustatomi Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse. Taisyklių (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu) 21 punktą numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje (tardymo izoliatoriuje) turėti Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose nurodytų asmeninių daiktų. Maisto papildai nėra nurodyti nei minėtuose Taisyklių 20.1.1-20.1.12, 20.1.17, 20.2, 20.3, 20.4.1-20.4.7 ir 20.5 papunkčiuose, nei kituose Taisyklių 20 punkto papunkčiuose, tad jie nėra įtraukti į paprastajai ir į lengvajai grupei priskirtiems nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti asmeninių daiktų sąrašą. Maisto papildai nėra įtraukti į šį sąrašą ir Taisyklių redakcijoje, įsigaliojusioje nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. Todėl teismas daro išvadą, kad pataisos namų parduotuvėje ginčo laikotarpiu teisėtai neprekiauta maisto papildais.

Kaip jau rašyta, Taisyklių (redakcijos, galiojusios nuo 2020 m. sausio 22 d. iki 2020 m. rugpjūčio 20 d., t. y. ginčo laikotarpiu) 21 punktą numatė, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems (išskyrus atliekančius Bausmių vykdymo kodekso 142 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą nuobaudą) leidžiama įsigyti ir pataisos įstaigoje turėti Taisyklių 20.5 papunktyje nurodytų asmeninių daiktų, o Taisyklių 20.5.15 papunktyje buvo nurodyta, kad jiems leidžiama įsigyti ir turėti gydytojo rekomenduotų vaistinių preparatų - ne didesnėse nei 200 ml pakuotėse ir medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą). Nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. Taisyklės buvo pakeistos, ir pagal jų redakcijos, galiojančios nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d., 20.5.15 papunktį minėtiems nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti vaistinių preparatų, kuriais Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos viršininko nustatyta tvarka leidžiama prekiauti vaistinių preparatų mažmeninės prekybos įmonėms, vitaminų (gamintojų pakuotėmis, ne daugiau kaip 30 tablečių arba kapsulių), gydytojo rekomenduotų medicinos priemonių (nuteistiesiems, gavusiems rašytinį pataisos įstaigos (tardymo izoliatoriaus) direktoriaus leidimą įsigyti ir turėti medicinos priemonių).

Pareiškėja, skunde teigdama, kad jai nuo 2019 m. buvo panaikinta galimybė įsigyti vitaminų (b. l. 19), nepaaiškino, kada ji negalėjo vitaminų įsigyti, ir jokių konkrečių aplinkybių nenurodė. Iš aptartų teisės normų matyti, kad jos tik nuo 2020 m. rugpjūčio 21 d. numatė pareiškėjos teisę įsigyti vitaminus. Tad ginčo laikotarpiu, t. y. nuo 2020 m. birželio 20 d. iki 2020 m. liepos 15 d., nebuvo teisinio pagrindo sudaryti pareiškėjai galimybę įsigyti vitaminų.

Bylos duomenimis (b. l. 47, 85-87), atsižvelgdamas į minėtus teisinio reglamentavimo pasikeitimus, Panevėžio pataisos namų direktorius 2020 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-85 (t. y. po ginčo laikotarpio) patvirtino Vaistinių preparatų, vitaminų ir medicinos priemonių pirkimo nuteistiesiems (suintiesiems) jų asmeninėmis lėšomis tvarkos aprašą, nustatydamas, be kita ko, vitaminų pirkimo nuteistiesiems jų asmeninėmis lėšomis tvarka. Kadangi ši tvarka buvo nustatyta pasikeitus teisiniam reglamentavimui po ginčo laikotarpio, o ginčo laikotarpiu teisinis reglamentavimas nenumatė pareiškėjos teisės įsigyti vitaminus, todėl nagrinėjamai bylai ši tvarka nėra aktuali.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus. Pareiškėjos skundo argumentai dėl nesudarytos galimybės įsigyti maisto papildų ir vitaminų atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde nurodė, kad pataisos įstaigos parduotuvėje sukeliama maisto produktų kaina, tiekiami nekokybiški ir nešvieži maisto produktai (b. l. 19).

BVK 97 straipsnio (redakcijos, galiojančios nuo 2020 m. birželio 20 d.) 1 dalis įtvirtina nuteistųjų teisę nusipirkti BVK 92 straipsnyje nurodytus asmeninius daiktus. Taisyklių (redakcijos, galiojančios nuo 2020 m. sausio 22 d.) 35 punktą numato, kad paprastajai grupei priskirtiems nuteistiesiems sudaromos sąlygos apsipirkti pataisos įstaigos parduotuvėje ne rečiau kaip kartą per savaitę. Kalėjimų departamento direktoriaus 2009 m. liepos 9 d. įsakymo Nr. V-172 „Dėl tardymo izoliatorių parduotuvėms privalomų maisto produktų ir būtiniausių reikmenų asortimentų ir kainų kontrolės taisyklių patvirtinimo“ 2 papunktyje pataisos įstaigų direktoriams yra rekomenduojama jų vadovaujamose įstaigose veikiančiose parduotuvėse užtikrinti šio įsakymo 1.1 papunkčiu patvirtintą Tardymo izoliatorių parduotuvėms privalomą maisto produktų asortimentą ir šio įsakymo 1.2 papunkčiu patvirtintą Tardymo izoliatorių parduotuvėms privalomą būtiniausių reikmenų asortimentą. Minėtuose asortimentuose yra pateiktas maisto produktų sąrašas, būtiniausių reikmenų sąrašas ir nurodyta, kad esant galimybių, maisto produktų asortimentas ir būtiniausių reikmenų asortimentas gali būti didesnis. Laisvės atėmimo vietų įstaigų parduotuvėse parduodamų prekių kontrolės tvarką nustato Kalėjimų departamento 2020 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-133 patvirtintos Laisvės atėmimo vietų įstaigų parduotuvėse parduodamų maisto produktų, būtiniausių ir kitų prekių kainų kontrolės taisyklės (b. 1. 80-83). Šių taisyklių 3.1-3.5 punktai nustato laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriui pareigą sudarant laisvės atėmimo vietų įstaigoje laikomų nuteistųjų asmenų apiprekinimo paslaugų teikimo sutartį įtraukti į ją nuostatas dėl prekių asortimento ir kainų. Šių taisyklių III skyriaus 4 punktas nustato, kad laisvės atėmimo vietų įstaigose veikiančių parduotuvių prekių kainų kontrolę atlieka šių įstaigų direktorių sudarytos komisijos, III skyrius detalizuoja kainų kontrolės tvarką.

Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai atsiliepime paaiškino, kad atsižvelgiant į minėtų teisės aktų nuostatas, Panevėžio pataisos namuose yra paskirtas asmuo už parduotuvėje parduodamų maisto produktų ir būtiniausių reikmenų asortimento ir kainų kontrolę, kuris atlieka šią kontrolę ne rečiau kaip kartą per mėnesį; šis asmuo kontrolę atlieka ne tik minėtą periodinę kontrolę, bet ir kontrolę reaguodamas į nuteistųjų nusiskundimus, pastabas (b. 1. 50). Iš ginčo laikotarpiu ir artimu jam atliktų prekių patikrinimų aktų (2020 m. birželio 1 d. Nr. 01/7-1781 (b. 1. 74-76), 2020 m. birželio 30 d. Nr. 01/7-2035 (b. 1. 71-73), 2020 m. rugpjūčio 3 d. Nr. 01/7-2431 (b. 1. 68-70)) matyti, kad patikrinus pataisos įstaigos parduotuvę, asortimento ir kainų pažeidimų nenustatyta. Atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai teigė, kad Panevėžio pataisos namai reaguoja ir į nuteistųjų žodžiu reiškiamus nusiskundimus dėl parduotuvės veiklos - nuolat bendraujama su uždarosios akcinės bendrovės „Pontem“ atstovais dėl nuteistųjų poreikio įsigyti tam tikras prekes patenkinimo, parduotuvėje parduodamų prekių asortimento užtikrinimo ir jo išplėtimo. Teigė, kad pataisos namai reaguoja į konkrečius nuteistųjų žodžiu ar raštu išreikštus nusiskundimus dėl parduotuvėje parduodamų prekių kokybės: skundžiamus faktus tikrina, o nustatę pažeidimą - reikalauja paslaugos teikėją juos pašalinti (b. 1. 50). Teismas, nagrinėdamas bylą, nenustatė pagrindo abejoti šių atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų nurodytų duomenų teisingumu ir patikrinimo aktų pagrįstumu. Todėl teismas sprendžia, kad pataisos įstaigos parduotuvėje buvo užtikrinami tinkamas prekių asortimentas, kainos, prekių kokybė. Be to, pareiškėja, skunde teigdama, kad pataisos įstaigos parduotuvėje sukeliama maisto produktų kaina, tiekiami nekokybiški ir nešvieži maisto produktai (b. 1. 19), nenurodė jokio konkretaus atvejo ir aplinkybių, kada ji susidūrė pataisos įstaigos parduotuvėje su minėtais faktais.

Remdamasis tuo, kas nurodyta, teismas daro išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti šiuo aspektu neteisėtus atsakovės atstovo Panevėžio pataisos namų veiksmus. Pareiškėjos skundo argumentai dėl netinkamos maisto produktų kainos, nekokybiškų maisto produktų pataisos įstaigos parduotuvėje atmetami kaip nepagrįsti.

Pareiškėja skunde taip pat prašė atlikti BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai (toliau- ir Konstitucija), Žmogaus teisių konvencijai ir kitiems susijusiems įstatymams tyrimą (b. 1. 23).

BVK yra patvirtintas Lietuvos Respublikos 2002 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. IX-994, tad jam taikytinas teisėtumo tyrimas, nustatytas įstatymams. ABTf 20 straipsnio 2 dalies 1 punktas nustato, kad apygardos administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja bylas dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė teritoriniai ar savivaldybių administravimo subjektai, teisėtumo. Pagal Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalį, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau - Konstitucinis Teismas) įstatymo 63 straipsnio 1 punktą Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 1 dalį, ABTf 4 straipsnio 1 dalį teismas negali taikyti įstatymo, kuris prieštarauja Konstitucijai. Pagal Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalį,

ABTĮ 4 straipsnio 2 dalį, tais atvejais, kai yra pagrindo manyti, kad įstatymas ar kitas teisinis aktas, kuris turėtų būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai, teisėjas sustabdo šios bylos nagrinėjimą ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą prašydamas spręsti, ar šis įstatymas ar kitas teisinis aktas atitinka Konstituciją. Tad šiuo atveju, jeigu būtų pagrindas manyti, kad pareiškėjos nurodyti BVK 73 straipsnio 3 punktas ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punktas prieštarauja Konstitucijai, administracinis teismas turėtų kreiptis į Konstitucinį Teismą, o ne pats atlikti jų teisėtumo tyrimą. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodoma, kad teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą suteikta išimtinai bylą nagrinėjančiam teismui. Ši teismo teisė įstatymo nėra sietina su proceso dalyvių atitinkamais prašymais ar reikalavimais, o palikta spręsti paties teismo nuožiūrai. Pagal įstatymo formuluotę „yra pagrindas manyti“ galima daryti išvadą, kad sprendimas kreiptis į Konstitucinį Teismą yra tik teismo atliktos įstatymo analizės ir aiškinimo rezultatas. Teismas, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes ir toje byloje taikytino konkretaus teisės akto turinį, sprendžia, ar yra būtina kreiptis į Konstitucinį Teismą (2020 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. R-1-552/2020, 2020 m. rugpjūčio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1014-492/2020); teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą suteikta išimtinai bylą nagrinėjančiam teismui (ABTĮ 4 str. 2 d.), t. y. dalyvaujančio byloje asmens prašymas bylą nagrinėjančio teismo nesaisto ir neįpareigoja (2020 m. rugsėjo 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1158-556/2020). Teismui nekyla abejonių dėl byloje taikytinų BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Konstitucijai. Teismas, naudodamasis savo diskrecijos teise (Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalis, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalis), išnaginėjęs šios bylos medžiagą, byloje nustatytas faktines aplinkybes, įvertinęs byloje kilusį ginčą ir taikytinų BVK 73 straipsnio 3 punkto ir 92 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatas, daro išvadą, kad šioje nagrinėjamoje byloje nėra teisinio pagrindo dėl jų kreiptis į Konstitucinį Teismą Konstitucijos 110 straipsnio 2 dalyje, ABTĮ 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

Pareiškėja teigė, kad šiuo Seimo įstatymu buvo pažeistos laisvės atėmimo bausmę atliekančios asmens teisės, numatytos tarptautinėse sutartyse, Konstitucijoje ir įstatymuose, todėl ji patyrė neturtinę žalą, už kurią turi būti atsakinga Teisingumo ministerija (b. 1. 19), tad pareiškėja teigė, kad ji neturtinę žalą patyrė ir dėl Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų, ir juos kildino iš Seimo priimto įstatymo. Kitų Teisingumo ministerijos neteisėtų veiksmų pareiškėja skunde konkrečiai nenurodė. BVK ir jo pakeitimo įstatymą - 2020 m. birželio 4 d. Nr. XIII-3023, kuriuo buvo pakeisti BVK 73 ir 92 straipsniai, priėmė ne Teisingumo ministerija, o Seimas (kaip skunde nurodė ir pati pareiškėja, b. 1. 19). Kita vertus, pareiškėja skunde nurodė ne tik BVK nuostatas, bet ir Taisyklių, patvirtintų Teisingumo ministro 2020 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1R-25, nuostatas, teigdama, kad minėtu įsakymu buvo pakeistas nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų ir kitų daiktų sąrašas (b. 1. 19). Taisyklės yra norminis teisės aktas, t. y. teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiai neapibrėžtai asmenų grupei. Taisyklės nėra individualus administracinis aktas, skirtas konkrečiai pareiškėjai D. S. Teismas daro išvadą, kad Teisingumo ministerija pareiškėjos atžvilgiu jokių neteisėtų veiksmų neatliko, nes nepriėmė jokio teisės akto, kuris būtų taikomas išskirtinai tik pareiškėjai.

Likusieji tiek pareiškėjos, tiek ir atsakovės atstovų argumentai laikytini pertekliniais, neturintys lemiamos juridinės reikšmės kilusio ginčo išsprendimui, todėl detaliau nedėstyti ir neanalizuotini. Be to, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir Europos Žmogaus Teisių Teismas formuoja praktiką, kad teismo pareigos nurodyti priimto sprendimo motyvus apimtis gali skirtis priklausomai nuo sprendimo prigimties ir turi būti analizuojama konkrečių bylos aplinkybių kontekste (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje *M. S. prieš Armėniją* (pareiškimo Nr. 23086/08/ 205 punktas; 2015 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje *P. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34085/09), 40 punktas, 1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *H. prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 20772/92), 55 punktas). Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje taip pat ne kartą pažymėta, kad įstatymo reikalavimas motyvuoti teismo sprendimą nereiškia įpareigojimo teismui atsakyti į kiekvieną proceso dalyvio argumentą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-60-261/2019, 2009 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. P⁷⁵⁶-I 51/2009).

Byloje buvo nustatyta, kad atsakovės atstovas Panevėžio pataisos namai neteisėtai pareiškėjai atėmė teisę pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 15 d., ir šiuo aspektu nustatyta valstybės deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlyga - valstybės valdžios institucijos neteisėti veiksmai (neveikimas) (CK 6.246 straipsnis). Pripažintina, jog tokios kalinimo sąlygos pareiškėjai

galėjo sukelti diskomfortą ir kitus neigiamus išgyvenimus. Nustatęs neteisėtą neveikimą, teismas, įvertinęs byloje surinktą medžiagą, konstatuoja esant ir kitus deliktinės atsakomybės elementus: žalą ir priežastinį ryšį (CK 6.247 ir 6.249 straipsniai).

Šioje byloje pareiškėja pareiškė reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo, siekdama apginti savo pažeistą teisę į teisės aktais nustatytas įkalinimo pataisos namuose sąlygas. Tačiau neturtinės žalos atlyginimas pinigais nėra vienintelis pažeistų teisių gynimo būdas. ABTĮ 88 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad teismas gali patenkinti skundą ir išspręsti ginčą kitu įstatymu numatytu būdu. CK 1.138 straipsnyje kaip asmens teisių gynimo būdas nurodytas ne tik turtinės ar neturtinės žalos išieškojimas (CK 1.138 straipsnio 6 punktas). CK 1.138 straipsnio 8 punkte numatyta, kad asmens teisės teismas gina ir kitais įstatymų numatytais būdais.

Europos Žmogaus Teisių Teismas, gindamas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įvirtintas pagrindines žmogaus teises ir laisves, neretai konstatuoja, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą neturtinę žalą (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 5 d. sprendimą *B. prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 61496/08; 2014 m. spalio 2 d. sprendimą *H. prieš Norvegiją*, pareiškimo Nr. 15319/09; 2000 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *D. prieš Lietuvą*, pareiškimo Nr. 42095/98; 2006 m. spalio 10 d. sprendimą byloje *L. L. prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 7508/02). Taigi, teisės pažeidimo pripažinimas byloje, susijusiose su neturtinės žalos atlyginimu, tam tikrais atvejais gali būti savarankiškas pažeistų asmens teisių gynimo būdas. Tai reiškia, kad ne visais atvejais tam, jog būtų apginta pažeista neturtinė teisė, priteisiamas neturtinės žalos atlyginimas pinigais. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2014 m. sausio 28 d. sprendimą *O'K. prieš Airiją*, § 202, pareiškimo Nr. 35810/09; 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimą byloje *M. prieš Lietuvą*, § 33, pareiškimo Nr. 53161/99). Tokios pozicijos laikomasi ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje (žr., pvz., Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008; Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-22/2012). Administracinėse bylose Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija taip pat nusprendė, kad pažeidimo pripažinimas šiuo atveju laikytinas pakankama bei teisinga satisfakcija už pareiškėjo patirtą skriaudą (2018 m. balandžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2210-1062/2018; 2017 m. vasario 1 d. nutartis byloje Nr. A-376-662/2017; 2013 m. balandžio 25 d. nutartis byloje Nr. A¹⁴⁶-601/2013).

Byloje nustatytas pažeidimas truko neilgą laikotarpį.

Teismas, įvertinęs šią aplinkybę, sprendžia, kad šioje byloje yra pagrindas nepriteisti pareiškėjai neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jos teisės į teisės aktuose nustatytas bausmės atlikimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jos teisių pažeidimą. Teismo sprendimu pripažįstama, kad buvo pažeista pareiškėjos teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas Panevėžio pataisos namuose tuo, kad pareiškėjai buvo atimta teisė pataisos įstaigos parduotuvėje įsigyti natūralią arbatą, kavą, kakavą, sausas sriubas, sausus antruosius patiekalus, sausą sultinį, kruopas, makaronus laikotarpiu nuo 2020 m. birželio 29 d. iki 2020 m. liepos 15 d., o reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmetamas kaip nepagrįstas.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsniu, 88 straipsnio 1 punktu, 4 punktu, 132 straipsnio 1 dalimi, 133 straipsniu,
n u s p r e n d ž i a :

skundą tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad Panevėžio pataisos namuose buvo pažeista D. S. teisė į Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatytas bausmės atlikimo sąlygas.

Pareiškėjos reikalavimą dėl neturtinės žalos atlyginimo pinigais atmesti kaip nepagrįstą.

Kitoje dalyje skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimas per trisdešimt kalendorinių dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmus.

